

Miljö- och energidepartementet
Registrator
Kopia: Anna Berglund

REMISSVAR – MILJÖBEDÖMNINGAR DS 2016:25

Vi har valt att fokusera på de områden där vi anser att det finns oklarheter och i vissa fall rent kontraproduktiva ändringar i förhållande till önskemålet om en hållbar utveckling. Vi har främst synpunkter på 6 kap §2.

Kapitel 6

§2. Gemensam syftesbeskrivning

Vi ser positivt på en gemensam syftesbeskrivning. Av förslaget på syftesformulering framgår dock inte att processen (miljöbedömningen) även borde syfta till att påverka planer och projekt mot en hållbar utveckling. På sidan 176 står att det inte finns anledning att upprepa att målet är att främja hållbar utveckling eftersom att det framgår av portalprografen. Men det är skillnad på att:

- 1) ha ett adekvat beslutsunderlag utifrån man kan ta beslut som främjar hållbar utveckling, och
- 2) att faktiskt under processens gång (innan prövningsmyndighetens beslutsfattande) arbeta för att påverka utformning, plats, åtgärder mm så att huvudalternativet efter processen är mer hållbart.

I förslaget anges att de nya namnen strategisk och praktisk miljöbedömning ska leda till ett ökat fokus på process. Men utifrån resonemanget i stycket ovan så innebär detta en tydligare fokus på MKB-dokumentet, det vill säga en försämring från tidigare formuleringar (främst avseende miljöbedömning för planer och program).

Möjligen kan man tolka § 16 som att integrering/positiv påverkan mot hållbar utveckling ska göras för planer och program. Men det är vagt och borde ingå §2.

§2 Allmänhetens medbestämmande

Vi noterar att förslaget har stärkt allmänhetens roll genom att införa begreppet medbestämmande, istället för tidigare krav på samråd med allmänheten. Det är dock oklart vad begreppet medbestämmande ska innebära i praktiken. Vilken nivå av medbestämmande? Hur ska detta säkerställas? Vad blir konsekvenserna om man anser att allmänheten inte haft medbestämmande? Vi vill också passa på att poängtera att det vore bra om lagen även innehåller formuleringar om att särskilt utrymme ska ges till:

- 1) de grupper från allmänheten som ofta saknas vid traditionella samråd (t.ex. kvinnor, barn och personer med utländsk bakgrund) och
- 2) de som traditionellt sett har
  - a) svårt att göra sin röst hörd i denna typ av demokratiska sammanhang,
  - b) traditionellt sett är de som relativt sett får ta de största negativa konsekvenserna av ett projekt samtidigt som de relativt sett gynnas minst av samma projekt och
  - c) är känsligare för störningar som ökade luftföroreningshalter. Ett exempel är ökade bullerstörningar och barriärer i socio-ekonomiskt svaga områden vars invånare dessutom har mindre möjligheter att nytta vägen för pendling med bil på grund av lågt bilinnehav. Detta ligger bland annat i linje med de nationella folkhälsomålen.

§ 2 Miljöeffekter

Vi ser positivt på att det tydligare framgår att även kumulativa och samverkande effekter ska omfattas, även om det är oklart vad skillnaden mellan dessa två begrepp är.

Vi ifrågasätter att ordet konsekvens inte ingår, till förmån för endast användning av ordet effekt. Det blir lätt förvirring när det står att det är effekter som ska bedömas i en miljökonsekvensbeskrivning. På sidan 170 står att "I de fall miljöeffekter ska bedömas ska även i fortsättningsvis de konsekvenser som är möjliga att förutse redovisas." Vi anser att liknande formulering bör ingå i 2§. Precis som det står på sidan 169 så har orden påverkan, effekt och konsekvens olika betydelser i Sverige. Ett fokus på effekter kan mycket väl få till följd att fokus i praktiken läggs på mätbara, kvantitativa effekter (t. ex. buller mätt i dBA och jämförelse med riktvärden), medan man missar att redovisa vad detta innebär för faktiska konsekvenser (X antal störda

personer). Att MKB:er missar att bedöma konsekvenser och stannar vid effektbeskrivning är ett under lång tid påvisat problem, både i Sverige och internationellt. Förslaget riskerar därmed att cementera denna situation istället för att främja den utveckling som mer och mer sker i praktiken med tydligare konsekvensbedömningar.

§ 2 Miljöaspekter

Vi konstaterar att de mer svepande/breda formuleringarna för flera miljöaspekter, t.ex. kulturmiljö (istället för tidigare fornlämningar, kulturarv med mera), medför att mer makt (möjlighet att påverka) över vad som ska ingå i dessa begrepp flyttas till tjänstemän och konsulter jämfört med tidigare mer detaljerade beskrivningar.

Pkt 1

Vi ser positivt på att den tidigare formuleringen för effekter på "befolkning, människors hälsa" även har lyfts upp att gälla för praktiska miljöbedömningar. Vi ser också positivt att man på sidan 298 tydliggör att fördelningen i befolkningen ska redovisas.

Det är dock otydligt vad "fördelning i befolkningen" åsyftar. Handlar det om att bedöma hur positiva och negativa konsekvenser fördelas mellan olika grupper i befolkningen? Vilka grupper handlar det i så fall om? Barn, unga, äldre, astmatiker, socio-ekonomiskt svaga etc? Denna otydlighet, tillsammans med den snäva tolkning av hälsa och befolkning som ges i förordningen för miljöbedömningar § 18 samt på sidan 298, motverkar den utveckling som finns i praktiken idag mot ett bredare grepp på hälsa i MKB.

Den positiva utveckling som sker idag handlar om att praktikerna väljer att bredda begreppet "hälsa" i sitt arbete med miljöbedömning/MKB vilket sker i Sverige, likväl som internationellt. WHO har påtalat denna utveckling som nödvändig för att nå ett hälsosamt/hållbart samhälle. Nuvarande formuleringar i miljöbalken om effekter på människor, hälsa och befolkning används allt oftare i praktiken som en brygga för att inkludera:

- ett bredare omfång av hälsans bestämningsfaktorer, som olika former av sociala aspekter och fysisk aktivitet (se bland annat de transportpolitiska målen), samt;
- inkluderandet av ett rättviseperspektiv i linje med det övergripande nationella folkhälsomålet.

Särskilt i strategiska miljöbedömningar har begreppet hälsa tolkats brett och i vissa fall kopplats samman med social hållbarhet.

Denna bredare syn på hälsa finns även i de nationella folkhälsomålen samt till viss del i Plan- och bygglagen. Hur är det tänkt att dessa ska samverka? Varför finns det ingen hänvisning till folkhälsomålen i miljöbalken på samma sätt som till miljömålen? I Sverige finns även en varierande men också växande praktik av hälsokonsekvensbedömningar (HKB) och sociala konsekvensbedömningar (SKB). Varken HKB eller SKB är obligatoriska vid planläggning och tillståndsbedömningen men vi ser ett ökat intresse hos verksamhetsutövarna, och ett behov av att inkludera frågor som ligger i skärningspunkten mellan MKB, SKB och HKB. Hur ska dessa samverka?

Pkt. 3-4.

Vi ser positivt på att jord kommit med. Dock svårt att veta vad som skiljer effekter på jord (pkt 3) och mark (pkt 4) vilket lämnar utrymme för osäkerhet. Är det mark generellt som ska avstås exploateras? Det är infört i direktivet med anledning av EUs strategi för markskydd. Där anförs bland annat skydd av jordbruksmark mot exploatering samt skydd av jordens fysikaliska och kemiska egenskaper (kompaktering, erosion mm). (se 2014/52/EU, skäl 9). Detta kan komma att få stora effekter på planläggning och infrastruktur, samt påverka jordbruk.

Pkt 6.

Möjligen kan denna punkt tolkas som att den omfattar allt, vilket innebär att punkt 1-5 inte skulle behöva preciseras?

Sista meningen:

Med tanke på att denna paragraf mycket handlar om att beskriva syfte med mera på en övergripande nivå är det förvånande att man specificerat att man i sista meningen preciserat att effekter ska beskrivas på kort, medellång och lång sikt. Det borde räcka med kort och lång sikt.

§ 11 Om att syftet med planen ska beskrivas

Eftersom det visat sig att flera miljöbedömningar beskriver syftet med miljöbedömningen och inte planen så borde det tydliggöras här vilket syftar man menar. Man kan tolka meningen på båda sätten.

§§ 3-19 (särskilt § 11) och §§ 20-46 (särskilt § 35) väsentliga skillnader?

Vi förstår att skillnader i behov och möjligheter vid utförande av strategiska respektive praktiska miljöbedömningar medför olika delavsnitt med specifika krav och formuleringar i miljöbalken för respektive process. Men det är fortfarande mycket oklart vad de väsentliga skillnaderna är, det vill säga hur man tänker sig att detta ska skilja sig åt i praktiken. Ett återkommande problem för strategiska miljöbedömningar är ju att de är för lika praktiska miljöbedömningar och därför tappar verkningsfullhet. Vi anser inte att de förändringar som gjort underlättat för att tydliggöra denna skillnad.

§ 27 Förenklat underlag

Positivt att det görs en tydligare skillnad mellan "MKB" vid betydande miljöpåverkan respektive inte betydande miljöpåverkan. Vi håller med om att behoven skiftar mellan verksamheter men det är fortfarande oklart vad de stora skillnaderna mot MKB är, vilket innebär att det kanske inte är en tillräcklig åtgärd för att förändra praktiken. Även i MKB är det ju till exempel de huvudsakliga miljöeffekterna som ska hanteras genom avgränsning (scoping).

§ 35

Oklart vad "yttre händelse" åsyftar. Ett mycket brett begrepp som kan omfatta väldigt mycket allt från brand, till naturkatastrofer och terrorhot. Men det är kanske det som är meningen?

Förordning miljöbedömning

§ 6

Svår att förstå.

§ 7

Pkt. 1 d. Intressant men svårt att veta hur detta ska praktiseras.

§ 19

Intressant med kompetenskrav men det bör tydliggöras hur detta förväntas hanteras i praktiken. Vad ska definieras som tillräcklig sakkompetens och på vilket sätt ska detta kunna säkerställas? Kan ifrågasättas varför detta endast ska gälla vid praktiska miljöbedömningar. Finns inte samma behov vid utförandet av strategiska bedömningar? Kan även ifrågasättas varför man inte valt att implementera den del av direktivet där det anges att det ska säkerställas att granskaren har tillgång till nödvändig kompetens/expertis. Argumentationen för vilken kompetens länsstyrelsen egentligen har (förväntas ha) på sidan 193 är oklar: det står både att länsstyrelsen inte har tillräcklig kompetens för att samråda om avgränsning och omfattning samtidigt som det står att de när de är med i samrådet ska vägleda om avgränsning och omfattning.

Med vänlig hälsning

Tyréns AB, genom

Mari Kågström, kompetenssamordnare för Tyréns MKB-nätverk, fil.dr landskapsplanering

Johan Meurling, senior konsult, landskapsarkitekt LAR/MSA

Åsa Norman, senior konsult, fil.mag geovetenskap

Tobias Robinson, senior konsult, fil.mag naturgeografi

Ulf Wiklund, marknadschef/affärsutvecklare